

«Τα Μυστικά του Αποτελεσματικού
Δασκάλου
ΤΟΥ
Thomas Gordon»

Μέθοδος για την επίλυση συγκρούσεων

Δρ. Σιγανού Άννα
Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06

ΑΡΧΑΙΑ & ΚΑΘΕΜΕΡΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

Thomas Gordon

ΤΑ **ΜΥΣΤΙΚΑ** ΤΟΥ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η δοκιμασμένη μέθοδος
του βελτίωσης καλύτερης
διδασκαλίας για δάσκαλους νέα ηλικία
στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες

protopontia.gr

Η ποιότητα της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητή είναι ζωτικής σημασίας

- Οι ανάγκες του εκπαιδευτικού είναι σεβαστές από τον μαθητή
- Οι ανάγκες των μαθητών είναι σεβαστές από τον εκπαιδευτικό

Η καλή σχέση εκπαιδευτικού – μαθητή συνίσταται:

- **Διαφάνεια** (οδηγεί στην αμεσότητα και ειλικρίνεια μεταξύ τους)
- **Ενδιαφέρον** (υποδηλώνει ότι υπάρχει αλληλοεκτίμηση)
- **Αλληλεξάρτηση** του ενός από τον άλλο (όχι μονόπλευρη εξάρτηση)
- **Διαφοροποίηση** (ωριμάζουν και οι δυο και αναπτύσσουν τη μοναδικότητα, τη δημιουργικότητα, και την ατομικότητα τους)
- **Αμοιβαία ικανοποίηση** (οι ανάγκες του ενός να μην ικανοποιούνται σε βάρος του άλλου)

ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Αποδεκτές συμπεριφορές

Μη αποδεκτές συμπεριφορές

ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΑΡΑΘΥΡΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Αποδεκτές συμπεριφορές

Μη αποδεκτές συμπεριφορές

ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΑΡΑΘΥΡΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Αποδεκτές συμπεριφορές

Μη αποδεκτές συμπεριφορές

Παράγοντες που μεταβάλλουν τη γραμμή αποδοχής του παραθύρου συμπεριφοράς:

- Οι αλλαγές στον εαυτό (εκπαιδευτικός)
- Τα διάφορα συναισθήματα απέναντι σε διαφορετικούς μαθητές
- Οι αλλαγές στην κατάσταση ή το περιβάλλον

Παράθυρο συμπεριφοράς όταν υποκρινόμαστε την αποδοχή

Αποδεκτές συμπεριφορές

Μη αυθεντική αποδοχή

Μη αποδεκτές συμπεριφορές

Μη αυθεντική αποδοχή

Όταν οι εκπαιδευτικοί νιώθουν πιεσμένοι να υποκριθούν:

➤ ότι αποδέχονται μια συμπεριφορά ενός μαθητή, η οποία στη πραγματικότητα δεν τους αρέσει

➤ ότι δεν αποδέχονται μια συμπεριφορά που στην πραγματικότητα θεωρούν απόλυτα αποδεκτή

Ο εκπαιδευτικός επικοινωνεί με τους μαθητές του με

➤ λεκτικά μηνύματα επικοινωνίας

και

➤ μη λεκτικά μηνύματα επικοινωνίας

Αν τα μηνύματα του σώματος του εκπαιδευτικού έρχονται σε αντίθεση με τα λεκτικά του μηνύματα, οι μαθητές μπορεί να μπερδευτούν

Η έννοια της κατοχής του προβλήματος

Ο μαθητής έχει το πρόβλημα

Περιοχή χωρίς πρόβλημα

Ο εκπαιδευτικός έχει το πρόβλημα

Η έννοια της κατοχής του προβλήματος

Ερωτήματα που θέτει ο εκπαιδευτικός στον εαυτό του:

- Έχει η συμπεριφορά αυτή κάποιο αληθινό, από και συγκεκριμένο αντίκτυπο επάνω μου;
- Νοιώθω ότι δεν την αποδέχομαι επειδή με παρεμποδίζει, με βλάπτει, με δυσχεραίνει με κάποιο τρόπο;
- Νιώθω ότι δεν την αποδέχομαι μόνο και μόνο γιατί θα ήθελα ο μαθητής να συμπεριφέρεται διαφορετικά, να νιώθει όπως εγώ νομίζω ότι πρέπει να νιώθει;

Μόνο στη περιοχή χωρίς πρόβλημα μπορεί να
είναι

αποτελεσματική

- η διδασκαλία
- η μάθηση

Παράθυρο του αποτελεσματικού δασκάλου

Ο μαθητής έχει το πρόβλημα

Περιοχή διδασκαλίας – μάθησης
(χωρίς πρόβλημα)

Ο εκπαιδευτικός έχει το πρόβλημα

Όταν το πρόβλημα ανήκει στο μαθητή

Οι εκπαιδευτικοί συχνά:

- αντιλαμβάνονται και αναγνωρίζουν ένα πρόβλημα όταν προκύπτει
- δεν γνωρίζουν πώς να ανταποκριθούν αποτελεσματικά
- βιώνουν το αίσθημα της ανεπάρκειας ως πρόσωπα βοήθειας
- βιώνουν το αίσθημα της απόρριψης από τους μαθητές όταν προσπαθούν να είναι βοηθητικοί

Η γλώσσα της μη αποδοχής

Επικοινωνεί στο προβληματισμένο άτομο

- ότι πρέπει να αλλάξει και ότι οφείλει να αλλάξει
- ότι δεν είναι αποδεκτό να έχει πρόβλημα και ότι κάτι δεν πάει καλά με τον ίδιο
- ότι ο άλλος δεν νοιάζεται καθόλου για το πρόβλημα του

Η μη αποδοχή

➤ κάνει τους ανθρώπους:

✓ να κλείνονται

✓ να νιώθουν αμυντικοί

✓ να φοβούνται να μιλήσουν

➤ δημιουργεί δυσφορία

Η έννοια της «Αυτοεκπληρούμενης προφητείας»

- Οι νέοι συχνά γίνονται αυτό που τους λένε οι ενήλικοι (γονείς - εκπαιδευτικοί) ότι είναι - μέρα με την ημέρα
- «Λέγε συχνά σε ένα παιδί ότι είναι κακό, και σίγουρα κάποια ημέρα θα γίνει»

Η αποδοχή του άλλου ατόμου «έτσι όπως είναι»

- αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την καλλιέργεια μιας σχέσης στην οποία το άλλο άτομο μπορεί
 - να ωριμάσει
 - να αναπτυχθεί
 - να κάνει εποικοδομητικές αλλαγές
 - να μάθει να επιλύει προβλήματα
 - να κινηθεί προς μια ψυχικά υγιέστερη κατεύθυνση
 - να γίνει πιο παραγωγικό και δημιουργικό άτομο

Η αποδοχή του άλλου ατόμου «έτσι όπως είναι»

- είναι πραγματικά μια πράξη αγάπης
- πρέπει να είναι εμφανής ή να επιδεικνύεται ενεργά

Όταν κάποιος νοιώθει ότι τον αποδέχονται,
νιώθει ότι αγαπιέται

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας

- Δεν είναι ορθό, ούτε βοηθητικό να τη χρησιμοποιούμε όταν το πρόβλημα ανήκει στο μαθητή
- Δεν είναι ακατάλληλη όταν η συμπεριφορά του μαθητή τοποθετείται στην περιοχή χωρίς πρόβλημα -περιοχή διδασκαλίας και μάθησης- γιατί δεν υπάρχει πρόβλημα στη σχέση εκπαιδευτικού - μαθητή

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (I)

1. Διαταγή, Καθοδήγηση

«Σταμάτα να παραπονιέσαι και τελείωνε την εργασία σου»

«Δεν με νοιάζει αν διψάς, κάτσε κάτω και μην κουνηθείς μέχρι να σου πω»

(τα συναισθήματα, οι ανάγκες και τα προβλήματα του μαθητή δεν είναι σημαντικά)

2. Προειδοποίηση, Απειλή

«Να σοβαρευτείς αν θέλεις να πάρεις καλό βαθμό»

«Αν δε διορθωθείς, θα φωνάξω τους γονείς σου»

(προστίθενται και οι συνέπειες)

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (II)

3. Ηθικολογία, Κήρυγμα, Τα «πρέπει» και τα «οφείλεις»

«Όταν έρχεσαι στο σχολείο, πρέπει να μελετάς, και τα προσωπικά σου προβλήματα να τα αφήνεις στο σπίτι»

(θυμίζουν τη δύναμη της έξωθεν εξουσίας, του καθήκοντος και της υποχρέωσης – ο εκπαιδευτικός δεν εμπιστεύεται τη κρίση του μαθητή)

4. Συμβουλή, Λύση ή Υπόδειξη

«Χρειάζεσαι ένα καλύτερο πρόγραμμα. Μόνο έτσι θα μπορέσεις να τελειώσεις την εργασία σου»

(Ο δάσκαλος δεν εμπιστεύεται την ικανότητα του μαθητή να λύσει μόνος του τα προβλήματα του)

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (III)

5. Πειθώ με λογική επιχειρηματολογία, παράθεση γεγονότων

«Να θυμάσαι ότι μένουν 5 ημέρες να ολοκληρώσεις την εργασία σου»

(ερμηνεύονται ως παιγνίδια εξουσίας για να συμπεριφερθεί ο μαθητής όπως θέλει ο εκπαιδευτικός)

6. Κριτική, Επίκριση, Κατηγορία

«Είσαι απλά τεμπέλης»

(Ο μαθητής νιώθει κουτός, ανεπαρκής, κατώτερος και ανάξιος – επαναλαμβανόμενη αρνητική αξιολόγηση))

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (IV)

7. Χαρακτηρισμοί, Ταμπέλες, Γελοιοποίηση

«Φέρεσαι σαν πρωτάκι και όχι σαν τελειόφοιτος»

(μορφές αρνητικής αξιολόγησης που επιδρούν αρνητικά στην αυτό-εικόνα των μαθητών)

8. Ερμηνεία, Ανάλυση, Διάγνωση

«Απλά προσπαθείς να αποφύγεις να κάνεις την εργασία σου»

«Το κάνεις απλώς για να τραβήξεις την προσοχή»

(απειλητική στάση – ο μαθητής πιθανόν να αισθανθεί εκτεθειμένος)

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (V)

9. Καθησυχασμός, Παρηγοριά

«Δεν είσαι η μόνη που έχεις νοιώσει έτσι. Όταν ξεκινήσεις δε θα σου φαίνεται δύσκολη η εργασία»

«Μη νιώθεις άσχημα, τα πράγματα θα φτιάξουν. Θα νιώθεις καλύτερα αύριο»

(πιθανόν ο μαθητής να αισθανθεί ότι δεν τον καταλαβαίνουν, νομίζουν ότι υπερβάλλει)

10. Έπαινος, Επιδοκιμασία

«Είσαι πραγματικά πολύ ικανός νέος. Είμαι σίγουρη ότι θα τα καταφέρεις»

(Θετική αξιολόγηση που δεν ταιριάζει με την εικόνα ενός μαθητή για τον εαυτό του μπορεί να προκαλέσει θυμό)

Ο έπαινος

- Όταν ο μαθητής έχει κάποιο πρόβλημα με τον εαυτό του, που συνήθως σημαίνει ότι νοιώθει **ανικανοποίητος με τον εαυτό του ή από τη συμπεριφορά του**, πιθανόν να αισθανθεί ότι ο εκπαιδευτικός δεν τον καταλαβαίνει.
- Μέσα στη τάξη ο **έπαινος** ενός μαθητή θεωρείται συχνά αρνητική αξιολόγηση των υπολοίπων
- Αν ο έπαινος από τον εκπαιδευτικό θεωρηθεί **χειριστικός και ανειλικρινής** από τον μαθητή θα τον επηρεάσει αρνητικά.

Η γλώσσα της μη αποδοχής: Τα δώδεκα εμπόδια της επικοινωνίας (VI)

11. Αλλαγή θέματος, σαρκασμός, χιούμορ, εκτροπή προσοχής

«Έλα τώρα, ας μιλήσουμε για κάτι πιο ευχάριστο»

(ο μαθητής πιθανόν να θεωρήσει ότι ο εκπαιδευτικός δεν ενδιαφέρεται για εκείνον, ότι δεν τον σέβεται ή τον απορρίπτει)

12. Ερωτήσεις, Ανάκριση

«Πόσο χρόνο ασχολήθηκες με την εργασία;»

(Πιθανόν να θεωρηθεί ως έλλειψη εμπιστοσύνης, υποψία και αμφιβολία)

Οι ερωτήσεις και η ανάκριση

- συχνά λειτουργούν ως εμπόδια και ανασταλτικοί παράγοντες στην επικοινωνία όταν το πρόβλημα ανήκει στο άλλο άτομο
- είναι αποπροσανατολιστικές όταν είναι άστοχες
- περιορίζουν σημαντικά το εύρος των θεμάτων και των συναισθημάτων που μπορεί να επικοινωνήσει το άτομο που έχει πρόβλημα γιατί κατευθύνουν τον ομιλητή

Πως μπορούμε να βοηθήσουμε το μαθητή που έχει πρόβλημα;

Αν τον ακούσουμε

Η ακρόαση (I)

- ✓ Προσκαλεί το άτομο που έχει πρόβλημα να μιλήσει για αυτό που το δυσκολεύει
- ✓ Διευκολύνει την κάθαρση και την απελευθέρωση των συναισθημάτων του
- ✓ Διατηρεί την εστίαση στο άτομο που έχει το πρόβλημα

Η ακρόαση (II)

- ✓ *Ευνοεί τη διερεύνηση βαθύτερων και πιο βασικών συναισθημάτων*
- ✓ *Δείχνει την προθυμία του εκπαιδευτικού να βοηθήσει*
- ✓ *Επικοινωνεί την αποδοχή του μαθητή από τον εκπαιδευτικό για αυτό που είναι, συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων του*

Τρόποι ακρόασης (I):

- ✓ **Παθητική ακρόαση (σιωπή)** → ισχυρό μη λεκτικό μήνυμα που κάνει τον μαθητή να αισθανθεί αποδεκτός και τον ενθαρρύνει να μοιραστεί όλο και περισσότερα πράγματα με τον εκπαιδευτικό
- ✓ **Αποτελεσματικές «βεβαιώσεις λήψης»** → λεκτικές και μη λεκτικές ενδείξεις που να δείχνουν ότι πράγματι ο εκπαιδευτικός ακούει και είναι παρών

Τρόποι ακρόασης (II):

- ✓ **Ανοίγματα επικοινωνίας** → ερωτήσεις και δηλώσεις ανοιχτού τύπου. Δεν εμπεριέχουν κανενός είδους αξιολόγηση των όσων λέγονται π.χ. «θέλεις να μου πεις και άλλα για αυτό»
- ✓ **Ενεργητική ακρόαση** → αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού με το μαθητή που επιβεβαιώνει (ανατροφοδότηση) ότι ο εκπαιδευτικός τον κατανοεί

Ενεργητική ακρόαση

- **Διαδικασία** επίλυσης προβλήματος
- Αποκωδικοποίηση του μηνύματος που στέλνει ο μαθητής από το δάσκαλο
- Ανατροφοδότηση – έλεγχος της ακρίβειας της ανατροφοδότησης και επαλήθευση
- Ο εκπαιδευτικός εστιάζει στο **πως νιώθει ο μαθητής** για το περιστατικό ή τους εμπλεκόμενους και όχι στο ίδιο το περιστατικό και τους εμπλεκόμενους

Η ενεργητική ακρόαση

Βοηθά τους μαθητές να:

- αντιμετωπίζουν και να εξουδετερώνουν έντονα συναισθήματα
- καταλάβουν πως δεν χρειάζεται να φοβούνται τα συναισθήματα τους - «τα συναισθήματα είναι φίλοι»
- φθάσουν στο **πραγματικό πρόβλημα** (συνήθως ξεκινούν με κάτι επιφανειακό «το παρουσιαζόμενο πρόβλημα»)

Η ενεργητική ακρόαση

- διευκολύνει την επίλυση του προβλήματος από τον **ίδιο τον μαθητή**, δηλαδή, εναποθέτει στους μαθητές την ευθύνη της ανάλυσης και της επίλυσης των προβλημάτων τους
- κάνει τους μαθητές πιο πρόθυμους να ακούσουν τους εκπαιδευτικούς και προωθεί μια **στενότερη και πιο ουσιαστική σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και το μαθητή**

Η ενσυναίσθηση του εκπαιδευτικού είναι πράξη ενδιαφέροντος, σεβασμού και αγάπης

Αποτελεσματική ενεργητική ακρόαση (I)

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να:

1. εμπιστεύεται βαθιά την ικανότητα των μαθητών να **επιλύσουν τελικά μόνοι τους τα προβλήματα.**
2. είναι σε θέση αυθεντικά **να αποδεχτεί τα συναισθήματα που εκφράζει ο μαθητής,** όσο διαφορετικά και να είναι από αυτά που «οφείλει» να έχει.
3. καταλαβαίνει ότι συχνά **τα συναισθήματα είναι ευμετάβλητα.** Υπάρχουν μόνο τη συγκεκριμένη στιγμή.

Αποτελεσματική ενεργητική ακρόαση (II)

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να:

4. θέλει να **βοηθήσει τους μαθητές** του που έχουν προβλήματα και να έχει **χρόνο** για αυτό
5. είναι **«πλάι» στο μαθητή** που βιώνει πρόβλημα και ταυτόχρονα να **διατηρεί την ταυτότητά του**, δηλαδή να μην ταυτίζεται με τα συναισθήματα του μαθητή
6. **σέβεται και να προστατεύει τα προσωπικά δεδομένα** που του αποκαλύπτει ο μαθητής του
7. **είναι ειλικρινής** και αν αισθανθεί άβολα να το ομολογήσει στο μαθητή και να τον παραπέμψει σε κάποιον άλλο

Οι πολλαπλές χρήσεις της ενεργητικής ακρόασης:

- Προάγει τις αποτελεσματικές θεματικές συζητήσεις στη τάξη
- Αντιμετωπίζει την αντίσταση των μαθητών ενάντια στην εκμάθηση νέων πραγμάτων
- Βοηθά τους πολύ εξαρτημένους και υποτακτικούς μαθητές
- Βοηθά την τάξη να εξωτερικεύσει συναισθήματα που προκαλούνται από καταστάσεις μέσα στο σχολείο και έξω από αυτό
- Καθιστά πιο αποτελεσματικές τις συναντήσεις με τους γονείς και τις συναντήσεις με εκπαιδευτικούς, γονείς και παιδιά

Η αντίσταση στη μάθηση:

- Οι μαθητές δεν θέλουν να μάθουν αυτά που ο εκπαιδευτικός θέλει να τους διδάξει
- είναι ένδειξη ότι ο μαθητής αντιμετωπίζει **κάποιου είδους πρόβλημα στη ζωή του**, το οποίο τη δεδομένη στιγμή παρεμβαίνει στην ικανότητα του να λειτουργεί στην Περιοχή διδασκαλίας – μάθησης του Παραθύρου Συμπεριφοράς
- Αποτελούν ευκαιρίες για να βγουν στην επιφάνεια συναισθήματα, απόψεις, ιδέες, προκαταλήψεις και αντιλήψεις των μαθητών

Η διαχείριση της **αντίστασης** είναι ευκολότερη όταν είναι φανερή και εχθρική παρά όταν είναι συγκαλυμμένη.

Όταν το πρόβλημα ανήκει στον εκπαιδευτικό

Ενδείξεις:

- Τα συναισθήματα του εκπαιδευτικού:

- Ενόχληση
- Ματαίωση
- Δυσαρέσκεια
- Θυμός
- Διάσπαση προσοχής
- Εκνευρισμός

- Σωματικές εκδηλώσεις των συναισθημάτων:

- Ένταση
- Δυσφορία
- Πονοκέφαλος
- Νευρικότητα
- Ανακατεμένο στομάχι

Όταν ο μαθητής έχει το πρόβλημα

- Ο μαθητής αρχίζει την επικοινωνία
- Ο εκπαιδευτικός είναι ακροατής
- Ο εκπαιδευτικός είναι ο σύμβουλος
- Ο εκπαιδευτικός θέλει να βοηθήσει το μαθητή

Όταν ο εκπαιδευτικός έχει το πρόβλημα

- Ο εκπαιδευτικός αρχίζει την επικοινωνία
- Ο εκπαιδευτικός είναι ο πομπός
- Ο εκπαιδευτικός ασκεί επιρροή
- Ο εκπαιδευτικός επιζητά βοήθεια για τον εαυτό του

Όταν ο μαθητής έχει το πρόβλημα

- Ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τη λύση του μαθητή
- Ο εκπαιδευτικός ενδιαφέρεται κυρίως για τις ανάγκες του μαθητή
- Ο εκπαιδευτικός είναι λιγότερο ενεργός κατά την επίλυση του προβλήματος

Όταν ο εκπαιδευτικός έχει το πρόβλημα

- Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ικανοποιημένος από τη λύση
- Ο εκπαιδευτικός ενδιαφέρεται πρωτίστως για τις δικές του ανάγκες
- Ο εκπαιδευτικός είναι περισσότερο ενεργός κατά την επίλυση του προβλήματος

Όταν το πρόβλημα ανήκει στον εκπαιδευτικό

Ο εκπαιδευτικός κατευθύνει την επιρροή του προς την προσπάθεια να τροποποιήσει:

- τη συμπεριφορά του μαθητή
- το περιβάλλον
- τον εαυτό του

Όταν το πρόβλημα ανήκει στον εκπαιδευτικό

Τα συνήθη μηνύματα που οι εκπαιδευτικοί στέλνουν όταν αντιπαρατίθενται στους μαθητές εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες:

- Μηνύματα λύσης
 - Μηνύματα ταπείνωσης (διαφάνειες 23-29)
 - Έμμεσα μηνύματα
-
- Είναι αναποτελεσματικά γιατί στοχεύουν στην υποτακτική συμμόρφωση
 - **Εσύ - μηνύματα**

Εγώ-μηνύματα: μηνύματα ανάληψης ευθύνης

- ✓ Έχουν μεγάλη πιθανότητα να προωθήσουν τη διάθεση για αλλαγή
- ✓ Δεν περιέχουν αρνητική αξιολόγηση του μαθητή
- ✓ Δεν τραυματίζουν τη σχέση

Σύνταξη Εγώ-μηνυμάτων

- **Περιγραφή** (μη επικριτική, μη αξιολογική περιγραφή της μη αποδεκτής συμπεριφοράς)
- **Απτή, συγκεκριμένη ανεπιθύμητη συνέπεια**
- **Συναισθήματα**

«Η συγκεκριμένη συμπεριφορά δημιούργησε μια συνέπεια (ανάγκη για περισσότερο χρόνο και προσπάθεια από τον εκπαιδευτικό) και η συνέπεια αυτή προκάλεσε το αίσθημα της απογοήτευσης.

Η μάθηση σταματάει όταν οι μαθητές έχουν προβλήματα, και η διδασκαλία σταματάει, όταν οι μαθητές προκαλούν προβλήματα στους εκπαιδευτικούς

Συγκρούσεις στη τάξη

Συγκρούσεις: μέρος κάθε ανθρώπινης συναλλαγής

Διαφωνίες και αντιθέσεις που συμβαίνουν σε δύο (ή περισσότερους) ανθρώπους όταν:

- Οι συμπεριφορές της μιας πλευράς παρεμποδίζουν την ικανοποίηση των αναγκών της άλλης
- Οι αξίες των δυο πλευρών διαφέρουν

Σημαντικό:

- ❖ Ο αριθμός των συγκρούσεων σε μια σχέση
- ❖ οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην προσπάθεια επίλυσης των συγκρούσεων

Προσεγγίσεις Νίκης - Ήττας

- Μέθοδος I: ο εκπαιδευτικός νικάει
- Μέθοδος II: Ο μαθητής κερδίζει
- ✓ Αναμέτρηση των δυνάμεων
- ✓ Άσκηση εξουσίας:
 - Εξουσία λόγω γνώσεων (αυθεντία)
 - Δύναμη λόγω θέσης ή κάποιας υπεροχής (σωματική δύναμη)

Μηχανισμοί αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν οι μαθητές

- Εξέγερση, αντίσταση, πρόκληση
- Αντεκδίκηση

- Ανειλικρίνεια, πονηριά, απόκρυψη συναισθημάτων
- Επίρριψη ευθυνών σε τρίτους, χαφιεδισμός

- Εξαπάτηση, αντιγραφή, λογοκλοπή
- Επιβολή, εκφοβισμός, τρομοκρατία

Μηχανισμοί αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν οι μαθητές

- Οργάνωση και δημιουργία συμμαχιών
- Υποταγή, συμμόρφωση, παραίτηση
- Κολακεία

- Αποφυγή ρίσκων, φόβος για το καινούργιο
- Απόσυρση, φαντασίωση, παλινδρόμηση

- Ανάγκη για νίκη, απέχθεια της ήττας

Μέθοδοι Νίκης-Ήττας

Πως η εξουσία επηρεάζει το νικητή

- Η εξουσία του εκπαιδευτικού δημιουργεί αντίσταση, υποκινεί τη καταστροφή της – Η βία προκαλεί βία
- Η χρήση εξουσίας μειώνει την επιρροή του εκπαιδευτικού - Οι εκπαιδευτικοί ασκούν περισσότερη επιρροή στους μαθητές τους όταν αρνούνται να ασκήσουν την εξουσία τους
- Οι εκπαιδευτικοί που ασκούν εξουσία **δεν έχουν πραγματικά καλή σχέση με τους μαθητές τους.**

Μέθοδος III: Η μέθοδος Μη Ήττας

- Προσεγγίζει τις καταστάσεις «**σύγκρουσης αναγκών**» με τρόπο ώστε **οι δυο συγκρουόμενες πλευρές να συνεργαστούν για την εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτής λύσης** (δεν απαιτεί την ήττα της άλλης πλευράς)
- Είναι συχνά η μόνη αποτελεσματική μέθοδος επίλυσης συγκρούσεων ανάμεσα σε **δύο άτομα ή ομάδες με σχετικά ισοδύναμη εξουσία**

Η μέθοδος Μη Ήττας: Διαδικασία επίλυσης προβλήματος

- Αποτελεί **διαδικασία**: Είναι απαραίτητες πολλές αλληλεπιδράσεις καθώς τα αντιμαχόμενα μέλη συνεργάζονται στην εξεύρεση **δυναμικά αποτελεσματικών λύσεων** και αποφασίζουν ποια από τις λύσεις μπορεί να ικανοποιήσει καλύτερα τις **ανάγκες εκπαιδευτικού και μαθητή**
- Βασικό ερώτημα: *Μπορούμε να βρούμε μια λύση που θα είναι αποδεκτή και θα ικανοποιεί τις ανάγκες και των δύο;*

Προϋποθέσεις για τη χρήση της μεθόδου III

Ο εκπαιδευτικός:

- Έχει επάρκεια στη δεξιότητα της **Ενεργητικής ακρόασης**
- Εκφράζει τις ανάγκες του με σαφήνεια και ειλικρίνεια διατυπώνοντας **Εγώ – μηνύματα**
- Πείθει τους μαθητές ότι δοκιμάζει μια εντελώς διαφορετική μέθοδο

Μέθοδος III: τα έξι βήματα της διαδικασίας επίλυσης προβλήματος

1. Προσδιορισμός του προβλήματος
2. Εξεύρεση πιθανών λύσεων
3. Αξιολόγηση των λύσεων
4. Λήψη απόφασης
5. Καθορισμός του τρόπου εφαρμογής της απόφασης
6. Αξιολόγηση της επιτυχίας της λύσης

(John Dewey, 1910, *How we Think*)

Βήμα 1: Προσδιορισμός του προβλήματος

- ✓ Ενεργητική ακρόαση
- ✓ Διαδικασία επίλυσης προβλήματος: μόνο μαθητές που λαμβάνουν μέρος στη σύγκρουση
- ✓ Εκούσια συμμετοχή των μαθητών
- ✓ Εγώ - μηνύματα

Η περιγραφή του προβλήματος πρέπει να γίνει με **όρους σύγκρουσης αναγκών** και όχι αντιμαχόμενων λύσεων

«Δεν μου αρέσει να επαναλαμβάνω τις οδηγίες που δίνω»

Όχι

«Θέλω ησυχία στη τάξη»

Βήμα 2. Εξεύρεση πιθανών λύσεων

- ✓ Μην αξιολογείτε τις προτεινόμενες λύσεις
- ✓ Καταγράψτε όλες τις λύσεις

- ✓ Ενθαρρύνετε όλους τους μαθητές να εκφράσουν ιδέες

Βήμα 3. Αξιολόγηση των λύσεων

- ✓ Διαγράψτε από τον κατάλογο κάθε λύση που βαθμολογείται αρνητικά από **οποιονδήποτε** για **οποιονδήποτε λόγο**
- ✓ Ενεργητική ακρόαση
- ✓ Εγώ μηνύματα
- ✓ Τεκμηρίωση και ανάλυση των προτάσεων

Βήμα 4. Λήψη απόφασης

- ✓ Ελέγξτε τις προτεινόμενες λύσεις
- ✓ Μην λάβετε την απόφαση με ψηφοφορία
- ✓ Μην υιοθετήσετε κάποια λύση μέχρι να συμφωνήσουν **όλοι** ότι τουλάχιστον **θα την δοκιμάσουν – Συναίνεση όλων**
- ✓ Καταγράψτε τη συμφωνημένη λύση (υπογραφή συμβολαίου)

Βήμα 5. Καθορισμός του τρόπου εφαρμογής της απόφασης

✓ Καθορίστε

➤ Ποιος θα κάνει

➤ Τι

➤ Πότε

✓ Καταγράψτε τις αποφάσεις

(μαθητές υπεύθυνοι για την εφαρμογή της απόφασης, ελέγχουν αν τηρούνται οι δεσμεύσεις, θυμίζουν τις προθεσμίες)

Βήμα 6. Αξιολόγηση της επιτυχίας της λύσης

Ερωτήματα:

- Εξαλείφθηκε η σύγκρουση;
- Σημειώθηκε πρόοδος;
- Ήταν μια καλή απόφαση;
- Είμαστε ευχαριστημένοι από το αποτέλεσμα;
- Πόσο αποτελεσματική ήταν η απόφασή μας;

Αν μια λύση αποτύχει εγκαταλείπεται και αναζητιέται νέα

Όταν οι μαθητές δεν τηρούν τη συμφωνία

Στείλτε ισχυρό Εγώ – μήνυμα που να επικοινωνεί την απογοήτευση και τις αρνητικές συνέπειες που έχει η αποτυχία του μαθητή να φερθεί όπως συμφώνησε.

- Δώστε στο μαθητή άλλη μια ευκαιρία
- Βρείτε τρόπους να θυμάται ο μαθητής τις δεσμεύσεις του
- Επαναλάβετε τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος

Τα οφέλη και οι ανταμοιβές της μεθόδου III, μεθόδου μη ήττας στα σχολεία:

Δεν υπάρχει δυσαρέσκεια

Ενισχύεται το κίνητρο εφαρμογής της λύσης λόγω της συμμετοχής όλων

Ενεργοποιεί τη δημιουργική σκέψη, την επινοητικότητα και την εμπειρία εκπαιδευτικού και μαθητών

Εξοικονομεί χρόνο

Τα οφέλη και οι ανταμοιβές της μεθόδου III στα σχολεία:

Δεν απαιτείται **καμία χρήση δύναμης ή εξουσίας**

Τα παιδιά **συμπαθούν** τους εκπαιδευτικούς και οι **εκπαιδευτικοί τα παιδιά**

Βοηθά στην **αποκάλυψη των πραγματικών προβλημάτων**

Οι μαθητές **γίνονται πιο υπεύθυνοι, πιο ώριμοι**

Καταστάσεις που οδηγούν σε συγκρούσεις ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς - μαθητές

- Όταν δεν υπάρχουν ξεκάθαροι κανόνες
- Όταν οι κανόνες δεν έχουν ανακοινωθεί επισήμως και γραπτώς και άρα είναι δύσκολο να γίνουν κατανοητοί, να ερμηνευτούν σωστά ακόμα και αν τους γνωρίζουν όλοι
- Όταν οι κανόνες των ενηλίκων επιβάλλονται στους μαθητές χωρίς τη συμμετοχή τους, ειδικά αν οι κανόνες είναι άδικοι και παράλογοι

Σύγκριση αξιών

Τα εγώ - μηνύματα σπάνια έχουν αποτελέσματα στην επίλυση συγκρούσεων αξιών

Οι μαθητές **δεν** βλέπουν να υπάρχει πρόβλημα

Αναποτελεσματικές οι μέθοδοι I, II και III

Πώς να αντιμετωπίσετε τις συγκρούσεις αξιών

Γίνετε **αποτελεσματικός σύμβουλος των μαθητών σας σε θέματα αξιών**

- Πρέπει να **σας επιλέξει ο μαθητής σας** και μετά να προσπαθήσετε να τον επηρεάσετε
- Είστε **προετοιμασμένοι** με γνώσεις, πληροφορίες, στοιχεία
- Μοιραστείτε τις **ιδέες περιεκτικά, σύντομα και μόνο μια φορά. Μην είστε πιεστικοί**
- Αφήστε στον **μαθητή την ευθύνη** για την αποδοχή των προσπαθειών σας

Αποτελεσματικός σύμβουλος των μαθητών

- Γίνετε πρότυπο των αξιών σας
- Ατομική ή ομαδική ψυχοθεραπεία
- Αλλάξτε τον εαυτό σας για να αποκτήσετε μεγαλύτερη αποδοχή. Αποδεχθείτε τον εαυτό σας
- Κατανοήστε τις αξίες σας
- Μην επιβάλλετε τις αξίες σας στους άλλους
- Γνωρίστε τα παιδιά
- Μάθετε από τους μαθητές
- Επιτύχετε την προσωπική σας ανάπτυξη συμμετέχοντας σε ομάδες
- Συμπαθείτε τα παιδιά;
- Αποδεχθείτε το διαφορετικό

 ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ